

τῶν ὀκνηρῶν πολιτῶν πίπτει ἐπ' ἄλλους. Κλίνουσι δὲ εἰς τὸ πάθος τοῦτο κατ' ἐξαίρετον τὰ παιδιά, αἱ γυναῖκες, καὶ οἱ ψυχρὰς καὶ μελαγχολικῆς κράσεως ἄνδρες. Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ συνειθίζωσι τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς ὠφελίμους γυμνάσεις τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος· ἡ κυβέρνησις μάλιστα ὀφείλει νὰ μὴ ἀφίνη μηδένα πολίτην ἀργόν, διότι ἐκ τῆς ἀργίας προέρχονται εἰς τὴν κοινωνίαν πολλὰ κακά. Παρὰ τοῖς παλαιοῖς Αἰγυπτίοις ἦσαν ἐπιστάται διωρισμένοι νὰ παρατηρῶσιν, ἂν οἱ πολῖται ἐργάζωνται, καὶ τί ἐργάζονται· ὅτε δὲ εὕρισκον τινὰ ὀκνηρὸν, ἢ καταγινόμενον εἰς ἔργα ἀνωφελῆ ἢ ἐπιβλαβῆ, ἐτιμῶρουν αὐτὸν αὐστηρῶς, ὡς πολέμιον τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ ασφαλείας. Ὁ Σόλων εἶχε θέσει μάλιστα νόμον νὰ μὴ ἦναι εἰς χρέος τὰ τέκνα νὰ τρέφωσι τοὺς γονεῖς ἐκείνους, οἵτινες δὲν εἶχον ἐπιμεληθῇ νὰ διδάξωσιν αὐτὰ τέχνην τινά.

Ὁ ἀργὸς μὴ ἐξεύρων ἢ μὴ θέλων νὰ καταγίνηται εἰς καλὰς καὶ ὠφελίμους ἐνασχολήσεις, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀηδίαν τῆς ἀργίας, καὶ νὰ εὐχαριστῇ τὰς ὀρέξεις αὐτοῦ, παραδίδοται εἰς κακὰς διατριβάς, εἰς παιγνίδια, εἰς μέθην, καὶ εἰς κακουργίας· ὅθεν δικαίως λέγεται, ὅτι ἡ ἀργία εἶναι μήτηρ πάσης κακίας καὶ παντὸς πάθους. Αἱ ἐορταὶ διωρίσθησαν εἰς δόξαν Θεοῦ· ἀλλ' ἐκεῖναι αἱ λέξεις ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου, πόσων κακῶν γίνονται ἀφορμὴ εἰς τὸν λαὸν κακῶς ἐξηγούμεναι!

Ἰσχυρογνωμία ἢ πείσμα.

Τὸ πείσμα εἶναι πάθος παιδαριῶδες, τὸ ὁποῖον αὐξάνεται μὲ τὴν ἡλικίαν, ὅταν παραβλέψωμεν αὐτό. Ὁ πεισματώδης ἔχει προσηκόλλησιν ὑπερβολικὴν εἰς τὴν γνώμην ἢ εἰς τὸ θέλημα αὐτοῦ. Ὅταν φθάσῃ τις κατὰ δυστυχίαν νὰ κυριευθῇ ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου, δυσκόλως ἐλευθεροῦται. Εἶναι δὲ μυρία τὰ προερχόμενα ἐκ τούτου δεινὰ· ἐκ τοῦ πείσματος προέρχονται αἱ πλείότεραι ἄλλοι φιλονεικίαι, αἱ κρισολογίαι, αἱ προλήψεις καὶ αἱ πλείότεραι θρησκευτικαὶ αἱρέσεις. Ἡ βραδύτης τῆς ἀντιλήψεως, ἢ ἡ νωθρότης τῆς κρίσεως ἠνωμένη μὲ τὴν ἄλογον φιλαυτίαν, εἶναι ἡ πρωτίστη πηγὴ τοῦ πάθους τούτου· καὶ ὁμῶς οἱ πεισματώδεις φαντάζονται ἔνδοξον πρᾶγμα τὸ πείσμα, ἀποδίδοντες τοῦτο εἰς τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος αὐτῶν, ἐνῶ τῇ ἀληθείᾳ πάσχει τὴν πλέον αἰσχροὴν ἀδυναμίαν. Τὸ θεραπευτικὸν τοῦ πάθους τούτου εἶναι νὰ μὴ ἐμπιστευώμεθα ἀμέτρως εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν, ὅσον καὶ ἂν ἦναι πεφωτισμένον· διότι δὲν εἶναι ἀναμάρτητον. Πρέπει νὰ ἀκούωμεν ἄνευ προλήψεως τοὺς λόγους τῶν ἄλλων, καὶ νὰ δεχώμεθα ἐν εἰλικρινείᾳ, ὅταν εὕρισκωμεν αὐτοὺς ὀρθοτέρους παρὰ τοὺς ἡμετέρους.